

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

1 Vtrum, per solam absolutionem possit auferri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

Ab hac sententia discedunt Abbas & multi alij in dict. cap. 1. de iudiciis: & nonnulla obiciunt, quæ mihi difficultatem non faciunt. Illud solū videtur difficile in dicta sententia, quod ex vi illorum verborum non prohibetur alicui vt se separet à communione aliorum, sed solum alijs præcipitur vt ipsi non communicent: hoc autem non satis est ad censuram inferendam: quia hæc debet quasi inesse ei in quem fertur, & per se primo in illo ponere prohibitionem: ergo illa verba per se non sufficiunt ad imprimendam censuram: sed solum imponunt alijs quoddam præceptum. Sicut etiā prohibetur interdum fidelibus ne communicent cum infidelibus non baptizatis: quamuis illos non communicet Ecclesia, nec possit: Sape etiam præcipitur alicui vt abstineat à societate, vel amicitia alterius, quamuis alteri directe ac per se nulla prohibitio imponatur.

Hæc vero rationes probant quidem illa verba, per se ac nude sumpta, neque apta esse ad excommunicationem aliquem, neque in omni rigore, & proprietate hunc effectum satis indicare: nihilominus tamen, si considerentur vt sunt in vsu Ecclesie, & cum circumstantiis quibus proferri solent, videntur præceptum sufficere ad dictum effectum. Nam in primis supponitur alijs fidelibus non prohiberi communicationem cum alio fideli solam propter ipsos vt vident aliquod periculum, vt sit in exemplis adductis, sed præcipue propter alium vt puniatur, quod facile constabit ex eo, quod in quæstione supponitur, scilicet hæc verba proferri per modum sententia punientis talem personam. Deinde, nunquam consuevit Ecclesia prohibere fidelibus generaliter communicationem vnus cum alio, nisi eandem multo magis illi prohibendo, & quasi indignum constituendo aut declarando ad talem communicationem: prohibet ergo communicationem quasi correlationem quandam ex parte vtriusque extremi. Vnde, licet vtrumque non exprimat, in vno aliud subintelligit. Sicut cum Christus dixit Matth. 18. Sit tibi tanquam ethnicus & publicanus: alijs videtur directe interdiceret communicationem: indicat tamen conditionem seu rationem ex parte alterius. Ita ergo intelligendum est in prædictis verbis. Quare præceptum loquendo, vix potest esse dubium de his verbis, præsertim, cum semper aliqua alia adiungantur, quæ dubitationem excludunt: quod, vt diximus, semper debent iudices præ oculis habere.

De accidentali forma excommunicationis ab homine.

Præter hæc, quæ ad substantiam huius formæ pertinent, aliqua solennitates ex instituto Ecclesie requiruntur, quæ ad valorem censuræ necessariæ non sunt: & ideo non dicuntur esse de substantia, sed ad accidentalem solennitatem pertinere. Hæc autem circumstantiæ quædam sunt pertinentes ad communem rationem censuræ, seu sententiæ per quam censura fertur, quæ saltem sunt de præcepto: & ita præscribuntur in capite primo, de Sentent. excomm. in sexto, & à nobis superius expositæ sunt disput. tertia, sect. decima tertia. Et illæ omnes sine dubio maxime requiruntur in hac censura excommunicationis, vt ex prædicto textu constat, & quia omnes rationes illius institutionis in hac sententia maxime locum habent. Aliæ vero ceremoniæ specialiter adiungi solent in præsentī, quæ nec de substantia sunt, nec de præcepto, sed ad terrorem, & ad significandum miserum statum excommunicati, addi consueuerunt iuxta c. Debent, 11. quæstione tertia, vbi dicitur in huiusmodi sententia ferenda duodecim sacerdotes Episcopum circumstare, & lucernas ardentes in manibus tenere easq; in conclusione excommunicationis proferre in terram, & conculcare pedibus. Et solet etiam tunc campana pulsari, quamuis in illo textu hæc solennitas taceatur.

Fr. Suarez tom. 5.

Refertur Glossa in cap. 2. de Re iudicata in sexto. cum Summus Pontifex per se ipsum excommunicat aliquem, hanc solennitatem seruare adhibitis duodecim Episcopis, &c. & insinuat in cap. Guilielmus, 23. q. 4. ibi, Cum Episcopus quos congregare potuit, &c. Alij vero Prælati inferiores Episcopis non solent, vel debent hac solennitate vtī, vt notauit Glossa in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, de Elect. & D. Bonauent. in 4. d. 18. artic. 1. quæstio. 3. ad penultimum. Et sumitur ex dict. cap. Debent, vbi dicitur: Duodecim sacerdotes Episcopum circumstare debent, &c. Et ratio est, quia huiusmodi solennitas non frequenter, sed raro, & in grauissimis causis adhibenda est. Et ideo soli principes Ecclesie illa vtuntur, ad quos huiusmodi grauissimæ causæ spectant. Et probabile est, tunc maxime excommunicationem anathematis nomine appellatam olim fuisse, quando cum hac solennitate fiebat. Quoniam sæpe solet vox anathematis, pro quacunque excommunicatione maiori sumi, vt latius tractat Nauarrus in Extrauag. Ab ipso, seu Commentario de datis, & acceptis, 4. & 5. notab. num. 10. Iam vero fere illa solennitas non est in vsu: quanquam solet in solenni promulgatione, seu denunciatione sententiæ excommunicationis aliquis Ecclesie minister accensam lucernam manu tenere, & in fine extinguere, ac tintinnabulum pulsare: quod non solum in sententijs Episcoporum, sed quorumcunque prælatorum fieri potest, & solet. In qua re, sicut in alijs huiusmodi consuetudo vniuersi usq; Ecclesie seruanda est. Et plura de hac re legi possunt apud modernos auctores præsertim Felicianum in Enchirid. de Censur. cap. 18.

DISPUTATIO XIX.

De Absolutione ab excommunicatione.

EXPLICATO excommunicationis maioris vinculo in communi, priusquam ad particularia descendamus, necesse est dicere de modo dissoluendi tale vinculum, vt ita communis hæc doctrina perfecta, & absoluta sit, sicut tractando de Censuris, disputatione 7. & vltima fecimus. Ex qua fere omnia, quæ hic prolixè tractati solent, petenda sunt. Et ideo breuius hoc loco materiam hanc expediemus, insinuando quomodo ibi dicta hic applicanda sint, & si quid vltra proprium fuerit addendo.

SECTIO I.

Vtrum Excommunicatio per solam absolutionem possit auferri.

Supponimus primo sermonem esse de excommunicatione valida re ipsa, & de qua excommunicatione sit nulla, licet vera reputetur, per solam declarationem nullitatis eius auferetur, vel potius nunquam fuisse intelligitur. Quod autem excommunicatio fuerit iniusta, si valida fuit, non obstat quominus sub hac disputationem cadat: potest enim etiam illa esse materia, vt sic dicam, absolutionis: nam, cum vere inest (hoc enim est esse validam) vt in posterum non inest, per absolutionem tollenda erit.

Secundo supponendum est excommunicationem semper auferri posse: non est enim perpetua, & quantum

per potest
auferri

quando quidem ob contumaciam fertur; & ablata contumacia, illa etiam auferenda est secundum iura in cap. *Qua fronte*, de Appellationib. &c. Ex literis, de Constitut. Propter quod, non solum perpetua esse non potest excommunicatio, verum etiam neque ad certum tempus definita ferri, vt scilicet in eo omnino durer: nam hoc repugnaret dictis iuribus: quando enim poena sic fertur, quidquid reus faciat, non liberatur, neque iure ordinario liberandus est a tali poena: at vero excommunicatus quocumque tempore satisfactionem exhibeat, absoluedus est, iuxta predicta iura: neque potest impediri, aut interdici quominus, quam primum possit, aut velit, satisfactionem exhibeat, vt per se notum est, si ergo non potest excommunicatio pro certo tempore ferri, multo minus perpetuo: ergo, quoties infertur, auferri potest, quantum est ex se. Solent autem aliqui interdum excommunicationem perpetuam censuram vocare; quod tamen permissiue, & sub conditione, non potius & absolute intelligendum est: potest enim illa censura esse perpetua, si excommunicatus in sua voluntate perpetuo sit pertinax, adeo vt etiam post mortem quodammodo durare possit, iuxta superius dicta: non est tamen perpetua ex intentione, aut ex praescripto legis: sicut medicina non applicatur vt perpetuus sit eius usus, sed vt recuperata sanitate, cesset.

Quo sensu
excommu-
nicatio per-
petua dica-
tur.

Excommunicatio non auferitur eo ipso quod excommunicatus a contumacia recedit.

Tertio suppono excommunicationem non auferri ipso iure, seu facto ob mutationem solum seu operationem quamcumque ipsius excommunicati. Quae assertio, licet non ab omnibus recipiatur, mihi tamen videtur pro materiei capacitate certa, & in iure expresse contenta. Nam, si quae esset conditio aut opus requisitum ex parte ipsius excommunicati, quo posito statim ipso iure auferretur excommunicatio, maxime esset recessus a contumacia, & condigna satisfactio, quae ab excommunicato exigipotest: sed hoc totum non sufficit, vt excommunicatio ipso facto tollatur: ergo nunquam potest ipso iure tolli. Maior communis est absque dissensione; & est per se euident, nam excommunicatio non fertur vsque ad praefixum tempus, vt per lapsum temporis possit ipso iure cessare, nec fertur sub aliqua alia conditione, vt ea expleta cessare existimetur, sed fertur, vt a contumacia discedatur, iuxta illud: *Tradidit illum hominem Satan in interitum carnis, vt spiritus eius saluus fiat*: & ideo vel virtute, vel expresse continet hanc determinationem seu conditionem, *Donec satisfacias, vel, Nisi resipiscas*, si ergo aliqua est conditio, vel operatio, qua posita videri posset excommunicatio ipso iure cessare, maxime est haec proxime dicta. Iam vero probatur minor ex c. *Anobis*, 2. de Sent. excom. vbi si quis excommunicatus moriatur ante absolutionem, quantumvis per veram poenitentiam conuertatur, & satisfactionem sufficientem, vel faciat, vel promittat adhibita sufficienti cautione, non propterea apud Ecclesiam existimatur simpliciter liber a vinculo excommunicationis. Itē ex iuribus supra citatis, & aliis similibus, in quibus absoluedus dicitur, qui vel satisfecit, vel illud opus impleuit, ob quod exigendum ab illo excommunicatus est, & ante absolutionem non esse illi communicandum, cap. *Quod in dubiis*, c. *Cū desideres*, c. *Sicut nobis*, de Sent. excom. Clem. 1. de decimis. vbi Glossa, & Doctores. Et hanc esse communem sententiam refert Couarruias cap. *Alma*, p. 1. §. 11. num. 5.

1. Cor. 5.

Glossa
Couarr.

An excom-
municatus
sub ea con-
ditione, de-

Nihilominus contra hanc sententiam opinatur ibidem Couarruias in eo casu, in quo aliquis excommunicatur sub ea conditione, *Donec satisfacias, vel Donec resituas*, secutus Alciatum in c. 1. de Elect.

in 6. notab. 5. Quorum fundamentum praecipuum est, quia omnis lex vel prohibitio posita quamdiu talis conditio durauerit: cessante illa conditione, ipso iure cessat: sed excommunicatio lata sub illa forma habet vim prohibitionis conditionatae praedicto modo; ergo cessante conditione cessat. Confirmatur primo, quia poena sic imposita similis seu proportionalis est illi, quae ponitur vsque ad praefixum terminum: nam parum refert quod talis terminus praefigatur per certi temporis limitem, aut per aliud conditionis genus: sed poena, quae imponitur ad tempus determinatum, cessat adueniente termino illius temporis: ergo similiter, &c. Confirmatur secundo, nam ob similes rationes suspensio sub illa forma lata, vt communiter censetur, impleta conditione per se tollitur: & idem multi censent de interdicto.

Sed nihilominus haec sententia probanda non est, vt generatim supra probati disp. 7. Et in primis non video cur dicti autores distinguant de excommunicatione lata simpliciter, vel sub ea conditione, *Donec resituas*, &c. Nam, etsi illa conditio expresse non ponatur aequalens semper includitur, vt declaratum est ex eo, quod excommunicatio tollenda est, cum primum a contumacia receditur: conditio autem virtute inclusa idem operatur, quod expresse addita. Vel igitur dicti auctores de omni excommunicatione id dicere debent: quod tamen est contra expressa iura superius adducta, vel non possunt id probabiliter, & cum fundamento dicere de aliqua excommunicatione. Est ergo aduertendum excommunicationem ferri posse sub conditione, v.g. *Nisi intra talem terminum satisfeceris, vel resitueris*, & rursus sub illa, *Excommunicatus sis Donec satisfacias, vel resituas*. Quando fertur priori modo, si conditio expleatur ante elapsum terminum, clarum est non esse necessariam absolutionem, quia excommunicatio nunquam contracta fuit, & ita dici potest per se ablata, vel potius impedita ex defectu non impletae conditionis, vel contumaciae non habitae, sub qua, seu pro qua lata fuerat. Quando vero fertur posteriori modo, & supponitur vera contracta excommunicatio, tunc dicimus per se non cessare ob satisfactionem vel restitutionem factam, aut aliam similem conditionem impletam: quia sensus illius conditionis non est vt excommunicatio ita duret vsque ad illam conditionem expletam, vt tunc statim per se tollatur, sed ita vt ante illam conditionem impletam non tollatur, postea vero tolli debeat, non vero, ipso facto, sed per absolutionem. Quod enim hoc sensu institui, & ferri potuerit, per se notum videtur. Sicut si diceremus peccata in Ecclesia non remitti, donec aliquis confiteatur, non est sensus facta confessione per se tolli peccatum, sed per absolutionem sacerdotis, quae dari non potest ante illam conditionem impletam. Ita ergo similis locutio de excommunicatione intelligenda est. Nam quod haec sit intentio cuiuscunque legis, vel sententiae, in qua excommunicatio sub illa forma feratur, facile intelligi potest ex institutione talis censuræ seu ex aliis iuribus, quae satis declarant excommunicationem sub tali ratione esse ab Ecclesia institutam, vt per solum operationem eius qui excommunicatus est, non auferatur.

Ex his ergo satis responsum est ad fundamentum oppositae sententiae. solum enim procedebat ex falsa intelligentia praedictae conditionis, & ex eodem principio procedit prima confirmatio, & ideo neganda est similitudo, nisi terminus durationis, aut temporis in eodem sensu apponatur: scilicet vt ante illum non auferatur poena; illo autem expleto auferatur, non per se, sed per auctoritatem superioris. Hic autem sensus (& in hoc est discrimen) generatim loquendo, non cadit in eam quae est pure poena ob delictum commissum, quando illa pro limitato tempore fertur, nam si aliter specialiter non explicetur, tanta

Satis sit
fundamentum
prioris sen-
tentiae.

Sect. I. Vtrum Excom. per solam absolut. possit auferri. 303

tanta, & non maior poena imponitur: & ideo illa expleta per se cessat. Quod secus est in excommunicatione, quæ poena medicinalis est: & ideo in illa non tam spectatur quantitas durationis, quam modus subiectionis ad Ecclesiam: ideoque ita instituta est, ut semper inhæreat, donec per ipsam Ecclesiam auferatur. Quare certus illi non præfigitur temporis terminus, adeo, ut conditio illa, *Donec satisfacta, vel restituta, &c.* non sit ita necessaria, quin si per superiorem antea excommunicatio tollatur, re vera ablata non sit. Quid vero de suspensione, & interdicto in simili puncto dicendum sit, quod in secunda confirmatione illius sententiæ attingebatur, infra suis locis videbimus.

Excommunicationem per solam absolutionem tolli.

Quarto ex dictis concluditur propositæ questionis responsio, nimirum excommunicationem & per absolutionem tolli posse, & per solam illam. Hæc assertio, iuxta supra dicta disput. 7. sect. 1. potest intelligi vel de absolutione in genere, abstrahendo de absolutione à iure, & ab homine; & sic est per se nota, ut ex dicendis patebit; vel potest intelligi de absolutione ab homine; & sic etiam est vera, loquendo de ordinario iure. Quam docent Theologi in 4. distinct. 18. & Summistæ verb. *Excommunicatio*, & verb. *Absolutio*, & Canonistæ super iura citata in puncto præcedenti, & specialiter Abbas in cap. ultimo de Matrimonio contracto contra interdictum Eccles. & in ca. 1. de Iudiciis, ubi etiam Felinus, qui alios refert. Et vtræque pars probatur facile ex dictis, quia excommunicatio auferri potest: & non per solam actionem ipsius excommunicati, ut probatum est: ergo per actionem alterius habentis potestatem ad tollendam illam, consecutio tenet à sufficienti diuisione. Præsertim quia excommunicatio non auferitur per accedens ad ablationem alterius, cum ostensum sit nullam esse aliam conditionem, aut quasi extrinsecum terminum, à quo pendeat: & de ipso etiam subiecto sit dictum, præter communem naturam accidentis hoc quodammodo in ea inueniri, ut destructo subiecto, non omnino statim destruat: vel quia manent corpus & anima, circa quæ (etiā si diuincta sint) potest aliquo modo obseruari, vel potius quia manent alij fideles viuentes, qui seruare possunt talem censuram, & ad hoc obligantur, quandoque alter, qui excommunicatus erat, non absoluitur.

Quod autem hæc actio, per quam ab alio est excommunicatio tollenda, sit absolutio, constat ex forma, qua Ecclesia vitur ad hanc censuram tollendam, quæ est: *Absolutio te à tali vinculo, &c.* ut videbimus. Constat item ex communi modo loquendi canonum & auctororum, nam sub nomine absolutionis de hac actione loquuntur. Constat præterea ex materia circa quæ, seu obiecto huius actionis, quod est ipsamet excommunicatio, quæ est spirituale quoddam vinculum, quo ligatur is, qui excommunicatus est: & ab illo liberatur per illam actionem. Merito ergo absolutio dicitur, & est quasi talis vinculi solutio, iuxta Christi Domini verba: *Quodcumque ligaueritis, & Quodcumque solueritis.* Denique explicatur in hunc modum, quia illa actio vel est dispensatio, vel absolutio: quid enim aliud esse potest moralis actio, quæ vinculum seu obligationem tollit? Non potest autem proprie dici dispensatio, quia dispensatio vel supponit generalem obligationem, & solum in aliquo particulari illam tollit, vel est quasi exceptio à generali aliqua lege, aut si per eam tollatur aliqua inhabilitas, illa talis est, ut arbitrio superioris tollatur per solam extrinsecam concessionem. At vero hæc actio per quam censura tolli-

Fr. Suarez tom. 5.

tur, non est exemptio aliqua à communi lege, neque est veluti licentia aliqua, aut facultas extraordinarie concessa ex principis seu superioris voluntate, sed est liberatio ab Ecclesiastico vinculo, quo talis persona in particulari ligatur: sique, vel saltem fieri postulat, non præter, sed secundum legem, nec solum ex voluntate concedentis, sed secundum dispositionem, & statum eius cui conceditur, cui propterea est quodammodo debita: & ideo non per modum dispensationis, sed per modum sententiæ datur: sententiæ (inquam) liberantis aliquem à tali vinculo: ergo propriissime absolutio dicitur. Igitur excommunicatio per absolutionem, & non alio modo tollitur.

B Dixi, loquendo de ordinario iure, quia Pontifex Summus de absoluta potestate, si velit, potest ita aliquem excommunicare, donec talem vel talem conditionem impleat, ut, ea impleta, ipso iure liber ab excommunicatione maneat. Si enim hoc in ipsa sententia, aut lege satis declararet, haberet effectum, cum totum hoc ius ex eius voluntate penderet. Item alio modo posset hoc facere Pontifex, reuocando legem, ex vi cuius aliquis excommunicationem incurreret: nam si ita illam reuocet, ut velit pro infecta haberi, hoc ipso tollitur excommunicatio, neque erit necessaria alia absolutio, ut expresse docet Glossa in Clem. vnica de Immunitate Ecclesiarum, verb. *Pro infectu*, quam ibi alij interpretes sequuntur, & Abbas in cap. *Per venerabilem*. Qui filij sint legitimi, n. 22. Felinus, Decius, & alij in c. 1. de Iudiciis, & Sylu. verb. *Absolutio*, n. 8. Ratio est, quia Summus Pontifex est supràius posituum: & ideo potest ipso iure, vel sententia absolutionem ferre sub conditione in futurum pendente, quæ expleta transibit in absolutam, & habebit suum effectum, neque erit alia necessaria. Et similiter in altero casu tollendo legem priorem potest generaliter reuocare quidquid ex vi illius effectum est, & consequenter ipso iure reuocat, & tollit excommunicationem, quæ virtute prioris legis facta erat. Oportet tamen ut hic modus reuocationis prioris legis sufficienter in posteriori lege exprimat: nam sola ablatio prioris legis non satis est ut excommunicatio ex vi legis incurfa ablata censetur ut per se manifestum est: quia effectus factus à lege, non ita pendet ab ea, ut illa ablata auferatur: quia tamen Pontifex habet potestatem non solum auferendi legem, sed etiam omnes effectus morales, qui virtute eius facti fuerant; quorum vnus solet esse excommunicatio, ideo, si talis reuocatio fiat, illa includit absolutionem à priori excommunicatione, talis fuisse videtur in dicta Clementina vnica in illis verbis, *Constitutionem, & declarationem, seu declarationes prædictas, & quidquid ex eis secutum est, vel ob eas, penitus reuocamus, & eas haberi volumus pro infectis.*

Aliis vero inferioribus prælatis licitum non est his modis uti ad censuras tollendas, quia tenentur ius commune, & modum in illo præscriptum seruare: unde si in suis sententiis ferendis, & reuocandis, velint illis modis uti, male facient, tamen dubitari potest an factum teneat. De quo possent aliqua in vtramque partem obici, mihi tamen videtur factum tenere. Quia licet forma absoluedi à censura, sit in iure præscripta, non tamen sub ea necessitate ut aliter facta non teneat, ut mox videbimus: ergo ex vi illius formæ non fit irritum factum illud. Neque etiam assignari potest aliud speciale ius, per quod irritum fiat: nam alia iura quæ dicunt excommunicatum semper manere excommunicatum donec absoluitur, quantumuis respiciat, non sunt contraria, quia in prædictis casibus aliqua absolutio, quamuis extraordinario modo conceditur: quæ absolutio per iura illa non irritatur.

(?)

Cc 2

SE-

Pontifex de absoluta potestate alio modo quam per absolutionem potest excommunicatio tolli.

Glossa.

Abbas: Felinus: Decius: Syluest.

inferiores Prælati solum per absolutionem possunt licite excommunicatio tollere. Si autem alio modo solatur, factum tenet.